27/05/2022

Изложба на Централната библиотека на БАН представя делото на св. Паисий Хилендарски

Централната библиотека на Българската академия на науките (ЦБ на БАН) представя в Галерия на открито пред Народния театър изложба по повод 300 г. от рождението на Св. Паисий Хилендарски и 260 г. от създаването на „История славянобългарска“.

Експозицията е част от националната културна програма, посветена на двете годишнини, които са включени в Списъка на бележити годишнини на ЮНЕСКО за периода 2022-2023г. Това съобщиха от БАН. Тя е осъществена в партньорство с Държавния културен институт към МВнР и Столична община. Включени са 24 постера, в които се представят издания на Историята, източници за написването ѝ, както и по-важни изследвания и публикации за нея от български и чужди учени, които се съхраняват във фондовете на Централната библиотека на БАН.

Изложбата се състои от две части на български и английски език.

Предназначена е за широката общественост и чуждестранните гости на столицата ни. Всички представени документи са част от фондовете на ЦБ на БАН. Представени са първите сведения за Историята и най-ранни публикации, сред които послесловът към „Разговорник греко-болгарский“ на Христаки Павлович от 1835 г., където е отпечатана преправка на Паисиевия текст.

Особена важност има „Царственик или история болгарская“ от 1844 г. (компилация от преписи на Паисиевата история и историята на поп Спиридон), който става първото и най-широко разпространено ръководство по българска история, използвано в училищата по онова време. За първи път името на св. Паисий е изрично споменато от Гаврил Кръстевич, който дава информация за Софрониевия препис на „История славеноболгарская“ в публикацията си „За цариградския патриарх“ от 1859 г. През 1860 г. в съчинението си „Няколко речи за Асен I“ Раковски цитира пасажи от „История славеноболгарская“ според Жеравненския препис. Шест години по-късно възрожденецът от Щип Константин Анастасов нарича Паисий „първия писател на българската история в новите времена“. Представено е и първото пълно българско издание на „История славеноболгарская“, подготвено от Моско Москов и излязло в Търново през 1893 г. Няколко години по-късно А. Теодоров-Балан подготвя свое издание на Паисиевия труд.

Централно място сред изследванията е отредено на първото пълно научно издание на Зографския ръкопис със студия от проф. Й. Иванов (1908 г.), който пръв привежда неоспорими доказателства, че ръкописът представлява първообраза на „История славеноболгарская“, собственоръчната чернова на Паисий Хилендарски.

Традиционно, специално място е отредено на публикации за Паисий и неговата История на страниците на академичните издания „Сборник за народни умотворения и народопис“ и „Списание на БАН“. Българската наука се обръща към делото на Паисий през 1871 г. с публикациите на Васил Друмев и Марин Дринов, който пръв изтъква голямото историческо значение на „История славеноболгарская“ и пръв изказва мнението, че Паисий Хилендарски трябва да се разглежда като родоначалник на Българското възраждане.

Сред изследванията за автора на „История славеноболгарская“ от края на XIX и първата половина на XX век се откроява статията на Иван Шишманов „Паисий и Русо“, в която той прави опит да прокара мост между началото на

Българското възраждане и Европейското просвещение.

С делото на Паисий се занимават редица чужди автори.

Неговата „История славеноболгарская“ е включена в почти всички прегледи на славянските литератури. В свои трудове специално място на Паисий отделят Константин Иречек, В. Григорович, Луи Леже, Ватрослав Ягич, Михаил Попруженко, Алоис Хайек, Жорж Ато и др.

Специално място в изложбата е отредено на домашните извори за написване на Историята, от които според проф. Надежда Драгова „започва формирането на идеята за възкресяване на забравения спомен, пръснат в недостъпните книгохранилища“. Сред чуждите извори на „История славеноболгарская“ най-важни са руските преводи от XVIII в. на трудовете на римския кардинал Цезар Бароний „История църковна и гражданска“ и на дубровнишкия книжовник Мавро Орбини „Царството на славяните“.

Интересно е присъствието в експозицията на книгата на Каспар Маурер „Турска хроника...“ от 1659 г., за която проф Илия Конев с голяма вероятност твърди, че именно тя е кратката немска история, за която споменава самият Паисий в съчинението си. Отделно табло е посветено на Паисий Хилендарски в българската художествена литература.

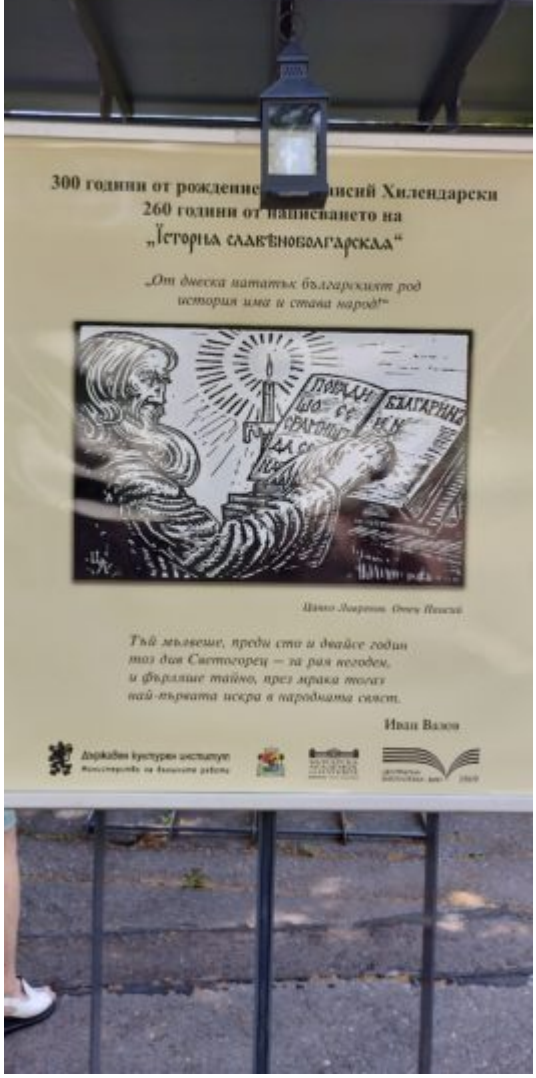

dobrotoliubie.com